

2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-04#Text>

3. Енциклопедія сучасної України. Верховенство права та верховенство закону. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=33681

4. World Justice Project. URL: <https://worldjusticeproject.org/rule-of-law-index/global/2022/Ukraine/>

5. Марія Братасюк, Оксана Росоляк. Співвідношення принципу верховенства права та принципу законності. URL: https://ccu.gov.ua/sites/default/files/bratasyuk_m._spivvidnoshennya_pryncypu_verhovenstva_prava_ta_pryncypu_zakonnosti.pdf

6. Куракін О.М., Романов М.Ю. Співвідношення верховенства права та закону в розрізі соціологічної концепції право розуміння. URL: <https://t.ly/CLHр>

7. Красюк І.А. Верховенство закону – категорія сучасної юриспруденції. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/6921/%D0%9A%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%8E%D0%BA.pdf>

8. Європейська Правда. Рада ухвалила «європейський» закон про відбір суддів КС у редакції, яку критикували експерти. URL: <https://www.euointegration.com.ua/news/2022/12/13/7152429/>

УДК 340(477)(043.2)

Коргунова Г.М., здобувачка вищої освіти
другого (магістерського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Чулінда Л.І., к.ю.н., доцент

ПРАВА І СВОБОДИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА ЯК ОСНОВА ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА

Принцип верховенства права має основоположне значення для правової системи України, як, до речі, і будь-якої іншої країни, оскільки він насамперед означає, що: 1) не держава створює право, а навпаки, право є основою організації і життєдіяльності держави в особі її органів і посадових осіб, інших організацій; 2) не держава надає права і свободи людині, а народ створює право, щоб насамперед обмежити ним державну владу.

Найважливішим завданням після закріплення прав і свобод людини та громадянина в Конституції України, є їх гарантування та захист. При цьому у сучасній гуманітарній науці розрізняють загальносоціальні та спеціально-юридичні джерела захисту прав та свобод людини і

громадянина. Коли йдеться про загальносоціальні, то мають на увазі насамперед біосоціальну самозахисну сутність людини, політичні, економічні та духовні явища, процеси та інститути, що захищають права та свободи людини і громадянина тощо.

Під спеціально-юридичними джерелами розуміють передусім систему нормативно-правових актів, орієнтованих на захист прав та свобод людини і громадянина. Тому, найважливішими загальносоціальними джерелами захисту прав та свобод людини і громадянина варто визнати: по-перше, наявність узгодженої та централізованої системи захисту прав та свобод людини і громадянина. Мається на увазі існування єдиного центру, який би займався захистом, об'єднував та консолідував, планував та узагальнював результати захисної діяльності. Разом з тим, необхідно визнати, що на загальносоціальному рівні в Україні відсутня єдина та централізована система захисту прав людини і громадянина. По-друге, основним загальносоціальним джерелом захисту прав та свобод людини і громадянина у міжнародній гуманітарній сфері вважають існування повноцінного громадянського суспільства [1]. Основне призначення принципу верховенства права полягає в забезпеченні свободи та прав людини, причому, насамперед, у її відносинах з державною владою та державними органами.

Ідея rule of law з самого початку свого становлення була спрямована проти тиранії і свавілля монархічних режимів та авторитаризму, які часто використовували формальний закон для досягнення антиправових цілей. Її метою було «зв'язати» державну владу правом, встановивши надійний правовий заслін її необгрунтованому втручанню у життя людей, створивши необхідні правові механізми для реалізації та захисту прав і свобод людини.

Принцип верховенства права є сукупністю морально-правових цінностей, відповідно до яких мають регулюватися відносини в демократичному суспільстві, вирішуватися питання життєдіяльності людей, розглядатися справи у судах. Верховенство права - це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема в закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо [2].

До проблем реалізації та захисту прав людини і громадянина в Україні в контексті верховенства права можна віднести: низький рівень правової культури і правової свідомості переважної більшості членів нашого суспільства; незадовільний рівень зовнішнього виховного впливу на кожну людину з боку суспільства та самовиховання за наявності у багатьох людей реального відчуття власної честі та гідності; низький рівень дотримання правопорядку (законності) у житті суспільства і

держави та беззастережної відповідальності кожної без винятку особи перед собою і оточенням за процес і результати своєї діяльності; нерівноправність гілок та органів державної влади та недосконалість функціонування місцевого самоврядування територіальних громад у реальному житті; низький рівень професіоналізму у сфері політичного та державного менеджменту і його виняткова залежність від особистих й групових (кланових) інтересів; відсутність чіткої структурованості громадянського суспільства і громадського контролю за діяльністю всіх органів державної влади; високий рівень корупції на всіх рівнях і щаблях державного і суспільного життя та відсутність політичної волі у його зменшенні; відсутність прямої обопільної залежності між людиною і громадянином та державою і суспільством [3].

Система конституційних прав людини і громадянина в Україні охоплює теоретично максимально всеосяжний спектр прав і свобод у виборі способів і засобів життєдіяльності кожної людини, що проживає чи перебуває в нашій країні. І це, безумовно, позитивне надбання нашого суспільства.

Отже, практична реалізація та захист прав і свобод майже щоразу наштовхується на значні перепони і перешкоди, що мають як об'єктивний, так і суб'єктивний характер та є підґрунтям для невирішених проблем у цій сфері. Саме верховенство права як універсальний феномен формування оптимальної збалансованості суспільних, особистісних і державних відносин надає можливість кожній людині реалізувати в повному обсязі власні права і свободи.

Література

1. Колодій А.М. Демократія, верховенство права та права людини у контексті європейської інтеграції України. Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право». Київ: НАУ-друк, 2008. № 2. С. 33-38.

2. Шилінгов В.С. Верховенство права – основоположний принцип правової системи демократичного суспільства. Часопис Київського університету права. 2009. № 2. С. 26-29.

3. Сущенко В.М. Проблеми реалізації та захисту прав і свобод людини та громадянина в Україні (в контексті верховенства права). Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2012. Т. 129. С. 28-32.